

2. Kondomsnak

Forfatter: Erik Centerwall

Brug kondom! Det er den bedste måde at beskytte sig mod uønsket graviditet og mod kønssygdomme.

Så har vi opfordret – især de unge mænd. Men unge kvinder forventes også at tage et ansvar for at bruge kondom.

Men hvad så bagefter? Det virker som om, at ikke alle har fattet det. Vi siger det igen. Men det er stadig ikke alle, der forstår det. Fakta er ikke tilstrækkeligt. Opfordringer er ikke nok. Et eller andet sted på formaningsvej, indser de fleste, at der er behov for mere end denne viden. Det er ikke tilstrækkeligt med fakta. Ens egne værdier er ikke nok til at få en til at handle i overensstemmelse med sit eget bedste. En etik har brug for virkelighedens realisme for at blive til handling. Den etik, der vokser ud af erfaringens verden, bliver en større hjælp efterhånden, som livet går. Etikken skabes i samtale med andre og med forståelse for forhindringer og besværligheder. Etik skabes ikke gennem ønsketænkning men gennem virkelighedsforankring.

Kondomet skal rulles på mandens rejsning. Af ham selv eller partneren. Det betyder, at denne handling udgør seksualitetens måske mest åbenlyse praksis og er en meget intim handling. For at undgå eller trække en grænse for den seksuelle intimitet forsøger man indimellem at afseksualisere kondomer ved at tale om dem som et spørgsmål om hygiejne eller som en praktisk foranstaltning, som noget man skal eller som en nødvendighed. Risikoen er så, at man går glip af en del af kondomdiskussionens muligheder og forståelse. En diskussion om kondomer skal ikke se bort fra seksualiteten. Tværtimod skal seksualiteten blive så åbenlys og nuanceret, at kondomet opleves som muligt at bruge. De følgende refleksioner og forslag til metoder har til formål at italesætte kondomer så vel som seksualitet.

At tale om kondomer er altså at tale om seksualitet, om seksuelle relationer og handlinger. For at kunne beskytte os skal vi forstå og værdsætte seksuelle forestillinger og situationer. Men seksualitet er et begreb, der skifter betydning, alt efter hvilken sammenhæng, det bruges i. Et menneskes seksualitet har heller ikke en fast betydning. Hvad der er seksuelt, skifter i forhold til omstændighederne. Her diskuterer vi forestillinger og misforståelser af seksualitet og kondomer i forskellige sammenhænge som:

- Forholdet til rejsningen
- Kondomer og seksualitet i drengenes verden
- Kondomer i pigers verden
- Sex og kondomer i forholdet mellem dreng og pige
- Sex og kondomer i forholdet mellem dreng og dreng

Alt dette kan italesættes. Formålet er at italesætte rejsning, seksualitet og kondomer for at skabe større personlig sikkerhed og tryghed. Samtalen korrigerer misforståelser og misopfattelser, forandrer gruppens normdannelse og skaber i bedste fald den selvopfattelse, der er brug for til at beskytte sig mod det uønskede.

Forholdet til rejsningen

At den mandlige rejsning til en vis grad lever sit eget liv, er ikke nogen hemmelighed. En ung mand kan få rejsning i en uventet situation, hvor han slet ikke ønsker det. Hans rejsning, der både er tegn på mandighed og lyst, kan på den anden side måske slet ikke reagere i en lystfyldt situation.

Manden får rejsning af fire årsager:

- seksuelle fantasier
- berøring
- i søvne
- ved at se på noget ophidsende

Den mandlige erektion er ikke en muskel og kan ikke styres med en viljesytring. En mand kan søge sin ophidselse. Han kan lære, hvilke situationer, der virker ophidsende. Hvilke fantasier, der virker ophidsende og giver rejsning. Hvilke berøringer, der fører til ophidselse og rejsning. En mand lærer, hvornår det er muligt at få rejsning. Det betyder også, at manden har en vis kontrol over erektionen i seksuelle situationer.

Han forstår også rejsningens forbindelse til andre følelser. Måske opdager en mand allerede i teenageårene, at han har sværere ved at få rejsning i en situation, hvor han er dybt forelsket. Eller når han er nervøs. Eller i situationer, hvor partneren opfører sig på en bestemt måde.

Men han kan også opdage, at visse billeder eller en videofilm giver en sikker ophidselse og en rejsning, der holder længere. Det er til en vis grad derfor, at pornografien har så stor gennemslagskraft.

Rejsningens reaktioner viser ham, hvem han er seksuelt. De fortæller ham, hvad han bliver ophidset af – også selv om han ikke altid mener, at det er etisk korrekt eller handler om den rigtige person.

Mænd forstår også, at rejsningen i sig selv ikke er en opfordring til at have sex eller samleje. Hvis en ung mand bliver ophidset af at danse tæt, så betyder det ikke nødvendigvis, at han vil have sex.

At sætte ord på det mandlige køn

For at italesætte kønnets er der brug for ord og begreber.

Hvad er synonymerne for mandens køn?

Gennemgå dem med gruppen. Pik, diller, tissemand osv.

Hvad er synonymerne for erektionen?

Rejsning, ståndrenge, stivert ...

Hvad kaldes kønnets forskellige dele?

Glans, skaft, pung, frenulum ...

Hvilke andre ord handler om mandens seksualitet, når man f.eks. skal have sex?

Liderlig, orgasme, præstere ...

En penis kan have forhud eller være omskåret. I begge tilfælde kan man bruge kondom uden tekniske problemer. Penisens størrelse kan se forskellig ud fra mand til mand, men kondomet tilpasser sig og passer. Se mere om dette i artiklen *Erektion og kondom*.

Onani

Ved at onanere lærer manden sin egen ophidselse at kende, hvilke fantasier eller hvilke erotiske tekster og billeder, der virker stimulerende. Udover selve nydelsen er onanien en måde at lære om vejen til ophidselse. I den situation behøver man heller ikke bedømme sig selv og sin præstation i et socialt perspektiv. Man lærer at opnå en vis kontrol over vejen til udløsning. Dette kan også være godt, når man har sex med en partner, men det er ikke altid sikkert, at det virker.

At sætte kondom på rejsningen kan opleves som noget positivt og som en bekræftelse af mandens formåen og af ansvar. Men det kan også opleves som noget nervøst. Vil jeg kunne beholde rejsningen? Den kontrol over rejsningen, som en ung mand har lært sig i forbindelse med onani, kan måske ikke opretholdes med en partner. Men det er stadig en god idé at foreslå drenge og unge mænd, at de prøver at sætte kondom på i forbindelse med onani. Så kan han være mere afslappet, være sikker på, at han er virkeligt ophidset, tage kondomet langsomt på og måske også prøve, hvordan det føles at onanere med kondomet på helt frem til udløsningen.

Onani skal altid betragtes som noget godt i sig selv og aldrig beskrives som noget, man gør i stedet for at have sex med en partner. Desuden er onani i alle aldre en bekræftelse på, ”at det virker”, dvs. en måde at have kontrol over sit seksuelle liv.

Kondomer og seksualitet i drenges verden

En ung mand kan opleve og beskrive sin seksualitet på én måde over for sig selv og på en anden overfor mandlige kammerater eller i en gruppe. Den seksualitet han viser frem her, kan være mere omnipotent f.eks. i forhold til visse andre unge mænd, mere handle om at vise sin formåen, at afgrænse sig fra det, der anses som kvindeligt. Forestillinger om seksualitetens kuriosa, sælsomme hændelser, kan blandes med opfattelser om seksualiteten som et eventyr på fremmed mark, overdrivelser og mærkelig oplevelser. Alt kan handle om at samle sig inden en rejse, hvor man selv er fuldstændig ansvarlig for et vellykket eller mislykket resultat. Men det kan også handle om gruppens sammenhold ved at tage afstand fra kærlighed. En del mænds værdier styrkes ved at holde distance til det, der anses som kvindeligt eller homoseksuel. Seksualiteten bliver til magt og kontrol, og står i modsætning til det, de anser som ikke-mandigt, som f.eks. gensidighed og intimitet.

Der er risici forbundet med at identificere de enkelte drenge og unge mænd med gruppens omnipotente overtoner. Interviews tyder på, at de fleste er medvidende om, at det er et spørgsmål om gruppens dynamik mere end om, hvordan den seksuelle relation med en partner udvikles. Indstillingen til kondomer og sex kan farves af gruppens holdning. Sex bliver til en risikoadfærd, der indebærer, at man tager afstand fra kondomer.

Synet på at bruge kondomer kan i drenges fælles verden nok ofte beskrives som ambivalent. Der er måske ikke den der bekræftelse om, at det anses som mandigt blandt kammeraterne.

Men den enkelte unge mand kan samtidig være overbevist om, at kondomer er noget nødvendigt. Men så handler det måske om kondomet som en del af intimitet og fortrolighed.

At være mand forbindes ofte med at tage risici. Dette er en af mange forestillinger – som også bekræftes af kammerater, medier og voksenverdenen generelt. Men at være mand er ikke en risiko i sig selv, blot forestillingen om mandighed. Statistikken viser, at unge mænd er forsigtige i selve deres seksuelle søgning.

Forestillingerne om hvad mandighed indebærer findes også, når en mand har sex med en anden mand. Risikoadfærden kan forstærkes når mænd mødes.

At stille spørgsmål ved det mandlige mønster er en måde at arbejde med problemer i forhold til risikoadfærd.

Stil spørgsmål: Hvad er mandigt? Hvordan skal man opføre sig som mand? Lav en liste over egenskaber.

Uddyb: Hvilke egenskaber indebærer en seksuel risiko?

Vi har alle forestillinger og misforståelser, der er blevet skabt i bestemte sammenhænge, i en relation eller i en gruppe eller bare som almene forestillinger. Den mest kendte sætning i årtier er vel: at bruge kondom er som at "spise karamel med papir på".

Andre eksempler på forestillinger/misforståelser:

- "Træls at skulle beskæftige sig med, tage frem og pakke ud og sådan noget."
- "Piger kan ikke lide kondomer."
- "Kondomer er ikke sikre, der er små huller i dem."
- "Ingen fyre kan lide kondomer."
- "Det er ikke fedt med kondom."
- "Hvis man har kondomer, betyder det, at man er utro."
- "Kondomer er noget man kun bruger med prostituerede."
- "Piger kan ikke lide kondomer. Det er for teknisk og beregnende."

Diskuter hvilke andre forestillinger, der findes om kondomer. Lav en liste, og gennemgå den. Hvilke misforståelser findes der? Diskuter med eleverne eller i arbejdsgruppen. Mange af forestillingerne kan handle om en mere fundamental modvilje mod kondomer. Forestillinger, der kan opleves, som om de sætter spørgsmål ved identiteten. Dette kan handle om, at erektionen, rejsningen, i sig selv er en af de stærkeste bekræftelser på både seksualitet og mandlig identitet. En årsag til forestillingerne kan være at kondomer ikke opfattes som identitetsbekræftende i forhold til andre mænd. Nærmere modsat. Man sætter en gummihinde på mandens lyst og identitet. Man bliver i denne virkelighed ikke mere mandig eller mere seksuel, fordi man bruger kondom. Kondomet kan være en udfordring af den mandlige omnipotens. Kondom beskrives ind imellem som noget, der bruges for "kvindernes skyld". Hensyntagen til partnere kan snarere ses som en udhuling af mandighed. Og det er ikke denne seksualitet, som man vil vise overfor kammeraterne.

Men dette er ikke en generel sandhed – i forskellige grupper af unge mænd skabes der forskellige spilleregler. Og der er også en anden tradition, som beskriver kondomet som "muligheden for at have sex". Det er en opfattelse, som synes at være blevet mere normal blandt unge fyre, i hvert fald efter deres eget udsagn. At have kondomet klar i pungen eller et bestemt sted, bekræfter selvfølelsen.

Den mandlige gruppeidentitet skal kunne bekræftes. "En rigtig fyr bruger kondom". Han er selvstændig, tør foreslå kondom og har mere sex. Han ved, hvordan man sætter et kondom på. Måske er han også mere erfaren i seksualitetens teknikker.

Ved at give status til viden og formåen bringer man en mere ansvarsfuld seksualitet ind i den mandlige gruppe.

De oftest stillede spørgsmål blandt drenge i en gruppe handler om, "hvordan man gør". At give selvtillid gennem viden giver også selvtillid i gruppen. Den gode omnipotens handler jo om at ville være en god elsker. Og at gøre det rigtige. At sige at der ikke findes et svar, udover det der er individuelt, er intet svar. Præcis som man giver teknisk rådgivning angående, hvordan man sætter et

kondom på, kan man give råd om god og gensidig sex, også selv om disse råd aldrig kan være enkle og entydige.

Pornografien er et tema i seksualoplysningen generelt, men det er også vigtigt at tage op, når man diskuterer kondomer. Diskussioner om porno kan let blive forvirrede og hidsige på samme tid. At moralisere om pornografi – det første man gør som leder af diskussioner – kan medføre, at unge, både drenge og piger, skjuler, hvad de egentlig ved og føler.

En måde at diskutere pornografi er at udskille forskellige temaer og definere forskellige typer porno. Ved at udskille nuancerer man diskussionen. Man kan tale om, hvor porno forekommer, hvad den indeholder, hvad der er sandt og usandt i pornoen, hvordan den fremstilles – og om pornoen kan opleves som fornedrende.

Seksuelle scener fra porno beskriver sjældent kondomer som en naturlig del af handlingen (det er dog mere normalt i den homoseksuelle porno). Det er nødvendigt med en diskussion af misforståelser og fejlagtige forestillinger i pornografien. Men at kritisere pornografien uden at anerkende et behov for at vide, ”hvordan man gør”, betyder, at man ikke tager de unge mænd alvorligt.

Hvordan-man-gør-spørgsmål kan lyde:

- Hvilken stilling er bedst?
- Hvordan får man sin partner til at nyde det?
- Hvor på kroppen er man mest følsom?

God sex kan være – diskuter:

- at planlægge, hvad der skal ske i forvejen
- at have god tid og plads til at have sex
- at give tryk og en følelse af gensidighed
- at have talt om at bruge præventionsmiddel
- at kunne spørge om, hvad der føles godt, og at kunne svare
- at vide, at lubrikation eller glidemiddel er nødvendigt for penetration
- ikke at prale eller svingte fortroligheden
- at turde vise svaghed og afhængighed overfor hinanden og at kunne stå ved det overfor andre.

At vove at gå i dybden med diskussionen om seksuelle relationer med en gruppe unge mænd indebærer, at man forandrer gruppens dynamik og giver plads til mere realistiske og konstruktive kræfter i gruppen. På den måde kan man også i diskussionen udskille seksuelle situationer, hvor kondom er det bedste præventionsmiddel. Dette handler om et etisk og holdningsforandrende arbejde gennem diskussioner i gruppen.

Kondomer i pigers verden

For en ung kvinde kan det at forholde sig til kondomer være det samme som at forholde sig til mandens køn og seksualitet. Det kan være lystfyldt og spændende. Kondomet skal jo bruges ved samleje og fører seksuelle forestillinger med sig. Unge piger skaber på samme måde som unge mænd forestillinger i fællesskab. Og en gruppe piger kan fremføre og skabe forestillinger, der er lige så ambivalente som drenges. Når læreren i skolen sender et kondom rundt for at vise og lade alle føle på det, kan det godt være, at det ikke bliver i pigernes hænder. Det ville jo være det samme som at afsløre interesse. I stedet demonstrerer man måske afstandtagen. Det kan ses som en

afstandtagen fra eller angst overfor mandens seksualitet. I stedet skal undervisningen vise, at kondomer lige så meget er et præventionsmiddel, som kvinder skal håndtere.

Det er sandt, at mandens identitet og ansvar kan forstærkes af information om kondomer. Men hvis dette udelukker de unge kvinders ansvar, så har man kompliceret budskabet om gensidighed.

Desuden kan man have bekræftet forestillinger om mandens seksualitet som noget tvivlsomt eller fremmed. Forestillinger i kvinders verden kan være:

- ”En fyr, der har kondomer med, er tarvelig og kun ude efter én ting.”
- ”Jeg behøver ikke kondomer, jeg bruger jo p-piller.”
- ”Det er mandens ansvar at bruge kondom.”
- ”Det er så uromantisk at bruge kondom.”
- ”Kondomer er jo ulækre.”
- ”Mænd er jo ulækre.”
- ”Mænd kan ikke lide at bruge kondom.”

Romantik

Forestillinger om, at det er uromantisk eller beregnende at planlægge seksuelle øjeblikke, kan spredes gennem samtaler med kammerater eller gennem kærlighedsskildringer, som ikke anerkender ”nogen komplikationer”.

Både mænd og kvinder kan jo ønske at give sig hen seksuelt uden at skulle tænke på omverdenens begrænsninger.

Ved at bruge kærlighedsskildringer og seksuelle fremstillinger i medier kan man analysere, hvilken indstilling der er til kondomer – om ikke andet så gennem fraværet af beskyttelse.

I forhold til kærlighed og romantik er der i dag mange mere eller mindre udtalte værdier, der handler om, hvordan det bør være. Kan man skabe andre skildringer, hvor præventionsmidler og kondomer indgår som en naturlig del – uden at det bliver mindre romantisk af det?

Sex

Håndteringen af kondomer kræver en slags selvfølgelighed. Det handler om, at penis skal være blodfyldt og hård, for at kondomet skal blive på. Følelsen af lyst og forventning er forudsætningen for at bruge kondom. At vide hvordan partneren sætter kondom på, når man selv er ophidset kan yderligere bidrage til denne naturlige, spændte forventning. Dette er positivt og en anerkendelse af drenges seksuelle oplevelse. Hvis man på nogen måde udtrykker sig negativt om drenges seksualitet, så forsvinder også en del af den fælles ansvarsfølelse for at beskytte sig. Ved at tage afstand fra den seksuelle naturlighed bliver brugen af kondom til noget lidt hemmeligt og uaccepteret.

Et spørgsmål, der ofte dukker op fra piger og unge kvinders side, er: ”*Hvordan kæler man for en fyr?*”

Ved at give mere naturlige råd og ved at skabe diskussioner om den seksuelle nydelses detaljer kan man også fremme en samtale om, hvordan kondomer kan blive en del af seksualiteten – på kvindernes initiativ.

Denne diskussion er ofte den mest tabubelagte. Det handler om, at hun er tiltrukket af ham og kan blive ophidset ved at gøre ham liderlig. Den giver kvinden en aktiv seksuel vilje, der medfører, at hun tager ansvar for den fælles lyst og sine egne grænser.

Hvis denne diskussion også bryder med gruppens tabu omkring naturlig seksualitet og romantik, kan samtalen føre til indsigt i pigernes egen seksualitet og dermed til et større ansvar for præventionsmidler og brug af kondomer.

Sex og kondomer i forholdet mellem dreng og pige

Hele vores samfund er på en mærkelig måde kønsmarkeret. Det betyder, at handlinger, ord, gestus, forestillinger og værdier ofte er opdelt efter, hvad der passer sig for henholdsvis piger og drenge, kvinder og mænd. Det er sandt, at grænserne ikke altid er knivskarpe. Og man kan gå over grænsen (selv om grænseoverskridelsen kan være forskellig for kvinder og mænd).

Forfatterne af denne bog har ofte talt om den traditionelle udelukkelsespædagogik, der forhindrer mænd og kvinder, drenge og piger i at forstå hinanden og sig selv. Ord som kærlighed, give sig hen og nyde har ofte fået kvindelige fortegn. Ord som tage for sig, vide hvad man vil og knalde har ofte fået mandlige fortegn. At se seksualiteten som en erobring er blevet anset som mandligt. At forbinde seksualitet med kærlighed har været kvindeligt.

Vi ved alle, at dette ikke er sandt. Men denne udelukkelsespædagogik forhindrer os i at se eller vise det, som censureres af os selv og samfundsnormerne.

Det er derfor seksualoplysningens opgave at stræbe efter at udvide rammerne og mulighederne for drenge og pigers, mænd og kvinders måde at være og opleve på. Vi skal sætte ord på og værdsætte disse skjulte positive sider, der handler om alles evne til at give sig hen, tage seksuelt ansvar, bekræfte lysten, tage seksuelt initiativ og udtrykke nuancer af følelser og oplevelser.

Problemet er, at de traditionelle roller er risikofremmende. Udelukkelsespædagogikken indebærer en risikabel ensidighed. De indebærer misforståelser og fejltagelser i det seksuelle liv. Brugen af kondomer i det heteroseksuelle forhold er knyttet til misforståelser, som man tager med sig ind i det seksuelle forhold på samme måde som med evnen til at fortælle om følelser og handlinger. Misforståelserne kan være:

- "Hvis jeg krævede, at han skal bruge kondom, ville han forlade mig."
- "Jeg mister rejsningen, hvis jeg bruger kondom."
- "Hun kan ikke lide kondom, det nedsætter følsomheden."
- "Han kan ikke lide kondom, det nedsætter følsomheden."
- "Hun bruger p-piller, så jeg kan ikke foreslå kondom."
- "Hvis jeg vil bruge kondom, tror han/hun, at jeg har en sygdom."
- "En rigtig mand vil ikke bruge kondom."
- "Sex er jo at tage risici."
- "Man vil jo ikke forspilde chancen ved at foreslå kondom."
- "Jeg havde ikke nogen i nærheden."
- "Kondom – så kan jeg jo ikke komme til."
- "Det var sådan en pæn person, så han/hun ville ikke have en kønssygdom."
- "Det var uforskammet at foreslå kondom."
- "Det havde ligget der for længe."
- "Jeg var så ophidset, så jeg tænkte ikke på kondom."
- "Jeg ved ikke, om vi brugte kondom. Der var ingen forskel."
- "Kondom er vel ikke min sag, det skal jeg da ikke tage ansvar for."
- "Jeg turde ikke tale om det."

- ”Jeg er så forelsket, at jeg ikke vil bryde stemningen.”

Citater og sætninger som disse kan også diskuteres med eleverne ud fra udelukkelsespædagogikken: Forbinder vi forskellige citater med noget der anses for mandligt eller kvindeligt?

Argumenter hvorfor. I hvilke tilfælde kan man lade begge køn stå for en sætning? Er der flere påstande af den her slags? Lav en opgørelse i gruppen! Mange af disse påstande skyldes, at man ikke tør tale med hinanden. Hvilke? Diskuter, hvordan man kan bryde tavsheden og korrigere misforståelser.

Et normalt eksempel på gensidig misforståelse kan være, at han tror, at kondomet nedsætter følsomheden på samme måde, som det gør for ham. Hun tror, at han ikke kan tænke sig at bruge kondom, fordi han ikke kan acceptere forskellen i følsomheden. Måske har ingen af dem i virkeligheden noget imod at bruge kondom.

Skolen skal kunne bløde op for normerne og være mere accepterende og positiv overfor forskellige måder at dyrke sex. Hvis både pigen og drengen er indstillede på at have samleje – dvs. penis i skeden – kan det være svært at se andre alternativer til at dyrke sex, som f.eks. oralsex eller at kæle for hinanden. I samfundet findes der også underforståede normer, der siger, at meningen med sex mellem heteroseksuelle er at have samleje.

Hvis der ikke er kondomer til rådighed, kan det være en god idé at tænke på seksuelle alternativer.

God sex – hvad er det? Diskuter!

- tale med hinanden
- føle tryk
- have god tid
- vide hvad der føles dejligt
- osv.

Sex og kondomer i forholdet mellem dreng og pige

Vi lever i en heteroseksuel præget kultur. Det betyder, at hele vores referenceramme forudsætter et forhold mellem dreng – pige, mand – kvinde. Sådan beskrives seksualiteten, kærligheden og de konflikter, som følger med dette. En dreng eller pige, som oplever, at denne forestillingsverden ikke stemmer overens med deres, har få referencepunkter og udsættes hele tiden for antagelser, der udgår fra det heteroseksuelle forhold, dvs. blive forelsket, have sex, gifte sig, få børn og leve med en af det modsatte køn.

At kulturen og signalsystemet mellem mennesker er heteroseksuelt indrettet, er ikke nogen fejl i sig selv. Fejlen er, når det gøres til normen. Men det giver skolen en opgave, der bekræftes af læreplanen. Opgaven er også at give identitet og mening til det homoseksuelle liv. At være homoseksuel og at opleve kærlighed og tiltrækning til nogen af samme køn er i sig selv noget, der er lige så positivt som heteroseksualitet. Denne kærlighed og tiltrækning bekræftes gennem genkendelige beskrivelser og værdsættelse af det tilknyttede spil.

At være homoseksuel dreng eller pige i en heteroseksuel kultur medfører, at man kan føle det som om, at man mangler en fremtid, eller at man lever i et nu, som ikke naturligt godkendes af dem, man har omkring sig, dvs. venner, familie, lærere osv. Hvor er dem, jeg kan elske? Hvordan kan jeg skabe mig et liv? Det er skolens opgave at give svar på disse spørgsmål. Nogle af spørgsmålene og svarene handler om seksualitet og kondomer. Og om de sammenhænge, hvor unge mænd har sex

med unge mænd – også selv om det ikke er udtryk for homoseksualitet. Hvis man ikke taler om homoseksualitet og sex mellem mænd, henviser man de unge mænd til tavshed og risici.

Det er positivt, at den homoseksuelle, mandlige kultur har taget et ansvar for beskyttelse og brug af kondom mere end nogen anden gruppe i samfundet. Det er derfor vigtigt, at den homoseksuelle fyr også får kontakt med den homoseksuelle kultur, så han kan blive bevidst om risici og beskyttelse. For unge homoseksuelle fyre er hiv en mere udtalt risiko end for deres jævnaldrende heteroseksuelle kammerater. Hvis man ikke inkluderer dem, svigter man dem.

Homoseksualitet er en evne og en mulighed: En bi- eller homoseksuel dreng eller ung mand har en evne til at elske, tænde på og blive forelsket i en af samme køn. Men en ung mand, som begynder at forstå, at han er bi- eller homoseksuel, kan på flere måder løbe større risici end andre unge mænd, fordi han ikke er blevet bekræftet. Hans spørgsmål omgives af tavshed, og måske udforsker han sit liv uden, at nogen ved det og uden at have nogen at tale med eller stille spørgsmål til.

For at gøre budskabet mere generelt kan man tale om partner i stedet for at bruge et kønsspecifikt ord. Ordet samleje er tæt knyttet til heteroseksualitet. Det er forbundet med penetrerende sex, hvilket ikke altid er tilfældet, hverken for homo- eller heteroseksuelle. At have sex åbner op for en større variation af handlinger. Adskil dette fra at have penetrerende sex, der jo kræver kondom.

Hvis man kun taler om risici og beskyttelse i en alder, hvor de fleste måske ikke engang har en partner eller har haft sex, kan det medføre, at man mister troværdighed og mulighed for identificering. Søgningen efter en romance, kærlighed, sex, kæleri mm. sker bedst, når det er forudsætningsløst.

- *Hvordan får man nogen at holde af?*
- *Hvordan får man sex?*
- *Hvordan gør man, når man er heteroseksuel? Homoseksuel?*
- *Hvad er den rigtige alder til at have sex?*
- *Hvordan føles det at elske nogen?*
- *Hvordan føles det at elske med nogen?*
- *Hvad er sikker sex?*
- *Onani?*
- *Kæleri?*
- *At have sex? At have samleje?*
- *At bruge kondom?*

Diskuter kærlighedens risici, så både dem der vil have sex med ”samme køn” og det ”andet køn” føler sig vigtige og berørte.

Kondomsnak

At finde nogen at have sex med, at søge en seksuel forbindelse – der er stadig en forestilling om, at dette skal ske spontant, ved et tilfælde, uden egentlig planlægning. Han/hun stod der bare. Også selv om vi tidligere har haft sex med denne person, så kan det være et tabu at planlægge næste gang. En del af fascinationen er jo netop at lade sig overraske, kan man mene. Og hvis man planlægger, kan man virke for udspekuleret. Som om han/hun er ude efter noget. Det kan til og med være sådan, at seksualoplysningen ved at sige, at ”man skal vente”, at det skal handle om kærlighed, at man skal

være trofast, kan virke risikofremmende. Man forbereder sig netop ikke på de situationer, der kan opstå, fordi man har bestemt sig for at afstå. Ikke sådan forstået, at disse opfordringer er fejlagtige. Men formaningerne kan være en måde at undgå detaljeret information. Og hvis de bliver til dogmer, der undgår livets realiteter og risikosituationer, så har seksualoplysningen modvirket sit formål, nemlig at beskytte mennesker for det uforudsete, som ikke blev forudsagt af normerne. Seksualoplysningen har til formål at individualisere og give identitet til unge mennesker. Det sker gennem diskussion og ved at man finder sin etik, sine ord og sin forståelse for sin egen seksualitet.